

RENAȘTEREA

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE
A VADULUI, FELEACULUI, GEOAGIULUI ȘI CLUJULUI

Redacția și Administrația:
CLUJ,
Strada Iuliu Maniu Nr. 31

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ
Abonament: 300 Lei la an

Redactor responsabil:
Protoiereu DUMITRU ANTAL

Activitatea pastorală a Mântuitorului dintr'o zi.

Neamul omenesc prin neascultare s'a depărtat și înstrăinat de D-zeu. Prin puterile proprii el nu poate reveni și de aceea D-zeu prin profetul Ezechiel îi promite pe păstorul cel mai bun, pe Isus Hristos care nu va fi cu păstorii poporului Izrailtean, ci cu unul care „pe cel slab îl întărește, pe cel bolnav îl vindecă și pe cel rătăcit îl aduce la mântuire“. Și într'adevăr starea aceluia care se depărtase de D-zeu era așa de mizeră și de compătimit, încât nicăiri nu-și găsește odihnă și nici liniște, pe lângă aceasta se ostenește tot mai mult și tot mai mult situația lui se agravează, până când cade în prăpastie. Pentru aceea Bunul Păstor își ia inimă de om plină de dragoste d-zeiască și se decide să caute și să conducă pe om la mântuire. Dragostea aceasta a Păstorului este icoana dragostei inimei d-zeești. Și cum a-și putea să descriu această dragoste? Ea este descrisă în cele patru s. Evanghelii, pe cari în genunchi, cu cea mai profundă evlavie, cu credință tare, cu mare atențiune trebuie să le cetim dela început până la sfârșit și făcând aceasta, ne vom convinge despre dragostea cea mare care o arată Bunul nostru Păstor în conducerea sufletelor. Dar cum a-și putea arăta pe scurt această dragoste a Mântuitorului? S'ar putea, dacă a-și descrie o zi din viață, așa după cum ni-se prezintă s. Evanghelie. S. Marcu ni-a descris această zi; el însuși fără îndoială are să mulțumească Apostolului Petru dela care a primit informațiunea. S. Marcu istorisește așadar după cum a auzit dela s. Petru: Odată a mers Mântuitorul cu învățăceii săi „la Capernaum; și îndată Sâmbăta intrând în Sinagogă, învăța. Și se

spăimântau toți de învățatura lui; că era învățându-i pe ei ca acela ce are putere, iar nu ca cârturarii“. (Marcu 1, 21). Aici vedem îndată, cum se îngrijește și cum conduce sufletele cu cuvântul său d-zeesc; prin cuvântul său plin de putere și de îndurare conduce sufletele la D-zeu și prin urmare la fericire. „Și era“, așa ne istorisește Evanghelistul mai departe, în sinagoga lor om cu duh necurat și a strigat grăind. Lasă ce este nouă și fie Isuse Nazarineanule? Ai venit să ne pierzi pe noi? Te știi pe tine cine ești: Sfântul lui Dumnezeu! Iar Isus l'a certat pe el grăind: taci și ieși dintrânsul! Și l'a scuturat pe el duhul cel necurat, și strigând cu glas mare, a eșit dintrânsul. (Marcu 1, 23—25).

Vedeți! el se îngrijește de suflete și prin lucrare d-zeiască, prin lucrarea sa împotriva puterii duhului celui rău, „care dintru început ucigător de oameni a fost“. (Ioan 8, 44).

Să mergem mai departe. „Și îndată ieșind din sinagogă, au venit în casa lui Simon și a lui Andrei, cu Iacov și cu Ioan. Iar soacra lui Simon zăcea, prinsă de friguri; și îndată au spus lui pentru dânsa. Și venind o au ridicat pe ea, apucându-o de mână, și o au lăsat pe dânsa frigurile îndată, și slujea lor. (Marcu 1, 29—31). Și încă mai mult: „Iar făcându-se seară, când apunea soarele, aduceau la dânsul pe toți bolnavii și îndrăciții. Și toată cetatea era adunată la ușe. Și au vindecat pe mulți, cari pătimeau rău de multe feluri de boale, și mulți draci a gonit; și nu lăsa să grăiască dracii, că știau pe el că este Hristos. (Marcu 1, 32—34).

El îndeplinea voia Tatălui din ceriuri,

săvârșind aceste fapte, cercetând și conducând sufletele oamenilor la mântuire.

Voiu lua încă odată cuvântul cu s. ev. Marcu: „*Și a doua zi foarte de noapte sculându-se, a ieșit și s'a dus în loc pustiu, și acolo se ruga.* (Marcu 1, 35). Vedeți! iarăși se îngrijește de suflete; se îngrijește de ele prin rugăciunea sa. Din tot sufletul său cel sfânt se ruga către cerescul Părinte pentru sărmanul de om. Și pe când stăruia el în rugăciune, „*au mers după el Simon și cei ce erau cu el. Și găsimdu-l pe dânsul, i-au zis lui: toți te caută. Și au grăit lor: să mergem în orașele și satele ce sunt mai aproape, ca să propovăduesc și acolo, că spre aceasta am venit. Și propovăduia în adunările lor, în toată Galileia și dracii scotea.* (Marcu 1, 36—39). Așa istorisește Evanghelistul Marcu, iar Matei completează cuvintele lui: „*Și străbătea Isus prin toate cetățile și orașele, învățând în soboarele lor, și propovăduind Evanghelia Impărăției, și vindecând toată boala și neputința întru norod. Iar văzând el noroadele, i-s'a făcut milă de dânșii, că erau năcăjiți și rătăciți, ca oile ce n'au păstor.*“ (Matei 9, 35).

Iată dragostea cea mare a Păstorului celui Bun, iată aceasta este dragostea nespusească de mare a inimii d-zeești. Și într'adevăr această este întreaga dragoste a Bunului Păstor, cu care cercetează și conduce sufletele? O nu! S. Evanghelist Ioan spune că: „*Păstorul cel bun își dă sufletul său pentru oile sale.*“ (Ioan 10, 11). Într'adevăr, încă și prin suferințele sale, prin scump sângele său și prin viața sa a contribuit la conducerea sufletelor. Mărturii pentru aceasta avem Ghetsimani și Golgotha, precum și toate scenele de dureri și chinuri cari le-a întâmpinat în drumul spre Golgotha. Dar cu aceasta s'a terminat dragostea de păstor a Mântuitorului? Nu, într'adevăr nu! El întemeiază biserica sa în care înstituie păstori, cărora le-a încredințează puterea și conducerea.

Păstori de suflete! Stați pe lângă păstorul cel bun. Priviți la păstorul cel bun cum caută și cum se îngrijește, cum leagă ranele și cum întărește pe cei osteniți. Unt de lemn și balzam vindecător turnați, și dați putere sufletească credincioșilor voștri.

Căutați ca pe cei încredințați vouă să-i cunoașteți, să-i chemați pe nume și să-i conduceți la limanul mântuirii. Așa ne învăță d-zeescul Păstor, așa să facem și noi!

Prof. A. Buzdug.

CAPHARNAUM

Este orașul în care Mântuitorul și-a început greaua-i activitate misionară. Constitue pentru întreaga misiune interpretată în Galilea punctul de plecare pentru care motiv evg. Matei în IX. 31 și numește „orașul Lui“ (Mântuitorului). În Capharnaum locuia frații Petru și Andreiu, Ioan și Iacob primii, chemați la apostolat.

Capharnaumul și pitoreștiile lui împrejurimi au auzit fundamentalele învățături și s'au minunat de cele mai multe fapte miraculoase ale D-lui. Aici vindecă pe servul sutașului roman, pe soacra lui Petru, pe fiul funcționarului regesc, pe femeia cu scurgere de sânge, pe slăbănogul adus cu patul în fața lui, pe mai mulți îndrăciți, și învie pe fiica lui Jair. În fine tot aici promise și cea mai importantă taină.

Importanța de care s'a bucurat acest oraș în viața lui Iisus este a se atribui situației și înfloririi lui din acea epocă. Așezat pe țărmul nordic al Lacului Genezaret nu departe de locul unde Iordanul își varsă apele în lacul Galileei, formează un punct de legătură pe marea șosea comercială care leagă Damascul cu Egiptul. Întemeierea lui nu trece mai departe de sec. II. a n. H., căci nu este amintit nici în cărțile Vechiului Testament, nici în cărțile apocrife. La început o comună săracă precum reiese însemnarea numelui ei: locul mângăerii; după rabini (locul profetului Naum) după Ieronim (locul cel mai plăcut) în câteva decenii se suprapune prin importanță tuturor localităților din Galileia.

Multe războaie, cari s'au abătut asupra țării sfinte, au șters de pe suprafața pământului și acest oraș. Azi după multe cercetări și săpături, cu greu se poate stabili locul unde a fost. Cei mai mulți arheologi înclină spre părerea, că a fost așezat pe locul unde este azi localitatea numită de arabi: Tell-Hum, pe țărmul nord-vestic al lacului Genezaret, la 4 km. sud-

vest de revărsarea Iordanului în lac, loc care păstrează ruinele unei cetăți vechi și a unei sinagogi. Cercetările acestor ruine s'au început la 1905, fără ca azi să fie complet terminate!

Referatele evanghelice privitoare la acest oraș nu întăresc părerea amintită, din contră presupun un loc cu mult mai spre sud, pe palatul Ghenezar, cam unde este azi așezată localitatea „Chan-Minye”. Și împrejurarea, că în Capharnaum era un oficiu vamal, deci trebuia să steie în drumul comercial „Viamaris” care lega Damascul cu Egiptul, vorbește contra localității „Tell-Hum, situată la vre-o jumătate oră de acest drum.

Îi lipsește apoi și portul atât de necesar unui oraș maritim cum era Chaparnaumul, iar cel mai mare și bun port al Genezaretului și azi este Chan-Minye.

Tell-Hum nu are nici un izvor, pe când istoricul indeu Flavius Ioseffus accentuează existența unui mare izvor în Capharnaum, care nu poate fi decât cel dela Chan-Minye, sau cel dela Ain et-Tabigha, condus prin apeduct până în Chan-Minye.

În fine ruinele sinagogiei din Tell-Hum, cu cea mai mare probabilitate reprezintă o clădire din epoca posteroară Mântuitorului (se crede a data din sec. II. d. H.).

Din toate aceste observări reiese că locul vechiului oraș avem al căuta în ruinele din preajma comunei arabe Chan-Minye.

La vre-o 5 km. spre Sud de aici tot pe platoul Genazaret este sătulețul Medsdel, vechea Magdala, iar la 10 km. spre Sud se văd ruinele cetății romane Tiberias.

Capharnaumul înfloritor de altădată azi nu mai este. Necredința și stricăciunea lui i-au atras blăstămul Mântuitorului: „Vai ție Capharnaume, care până la cer te-ai înălțat, până'n iad te vei pogori; că de s'ar fi făcut în Sodoma puterile cari s'au făcut în tine, ar fi rămas până în ziua de azi”. (Mat. 11, 23).

Muntean.

Cugetări despre acțiune.

— Pentru cea mai mare parte din oameni acțiunea nu-i decât un mijloc; pentru anumiți ea este o necesitate a spiritului.

— În acțiune totul se reduce la a cunoaște și la a conduce oamenii.

Bugetul cultelor pe anul 1929

— Spicuirii* —

Înainte cu câteva zile ne-a sosit noul buget al Ministerului cultelor pe anul 1929, și nu fără emoție am răsfoit acest prim buget făcut de noul regim, în credința că nedreptățile ce s'au făcut în trecut bisericii ortodoxe față de celelalte biserici, se vor fi delăturat. Dar m'am înșelat amar, căci departe de a se fi delăturat aceste nedreptăți, dar din contră s'au făcut și mai mari hatăruri, în special față de biserica unită (greco-catolică), care numără în noul guvern atâția membrii marcanti. Credeam că acest guvern al legalității și dreptății mult trimbițate, va pune aceste principii și în practică, ca să nu se perpetueze sistemul de favoritism de până acum. Bugetul primit ne arată tocmai contrarul. Și ne miră acest fapt, deoarece în fruntea departamentului cultelor avem pe dl ministru Dr. A. Vlad, un bărbat care face parte din toate corporațiunile bisericii ortodoxe din Ardeal, și astfel cunoaște de aproape organizațiunea bisericii și necesitățile ei, precum și situațiunea materială a bisericii ortodoxe și a celorlalte biserici din patrie, în special a bisericii unite. Tratamentul **mașter** al bisericii ortodoxe și favoritismul arătat față de biserica unită, — cum se va vedea din înșirarea cifrelor, — ne confirmă menținerea sistemului de până acuma.

Ne-am ocupat și anul trecut de bugetul cultelor și ne ocupăm și acum de el, nu din spirit de opoziție cu ori-ce preț, ci pentru a atrage luarea aminte celor în drept, spre a delătura pe viitor nedreptățile și favoritismul ce se practică la acest minister în urma sistemului iezuitic al unor funcționari superiori uniți, ca dl Păclișanu, care e mai „tare” ca ministru în modul de a ști menaja interesele bisericii sale în detrimentul bisericii „dominante”. Și ceea-ce miră este, că nu se găsește nimeni ca să pună stavilă sistemului practicat de acest domn meșter în a-și face mendrele așa cum cer interesele catolicismului, de culoare gr.-cat., al cărui exponent este dânsul.

În urma sistemului, în această țară cu majoritatea credincioșilor ortodocși, statul, din dările plătite de această majoritate, și astăzi oferă mult mai mare sprijin material bisericilor neortodoxe și în special bisericii greco-catolice (unite), decât bisericii ortodoxe, deși sunt mult mai bine situate materialmente.

După statisticele oficiale ale bisericilor, din proprietățile bisericii revine la ortodocșii români din Mitropolia Ardealului, câte un jugăr de pământ la 1777 suflete, pe când la uniți câte un jugăr la 7 suflete, iară la romano-catolici câte un jugăr la 6 suflete. Deci *biserica greco-catolică are, în proporția numerică a sufletelor, de 253-ori mai multă*

*) Reproducere din „Telegraful Român”.

avere decât biserica ortodoxă. Reforma agrară prin exproprierea pământurilor a schimbat întru câtva această proporție, însă *nu* în favorul bisericii ortodoxe. Cu toate acestea, uniții, cari sunt cam de 10—11-ori mai puțini, ca ortodocșii, primesc un ajutor cu mult mai mare, decât li s'ar cuveni după proporția numerică, fără considerare la situația materială. Just ar fi ca statul să împartă ajutoarele în proporția numerică a sufletelor și ținând cont și de situația materială a diferitelor culte, ca astfel toate cultele să se pună pe picior de egalitate conform art. 1 din legea cultelor, care asigură tuturor cultelor „o deopotrivă libertate și protecțiune”.

Cifrele ce urmează ne dovedesc tocmai contrarul. Vom indica la fiecare poziție articolul sau statul și pagina bugetului, spre a putea fi controlați de exactitate.

În *general* bugetul Ministerului cultelor și artelor pe anul 1929 se prezintă astfel:

Bugetul întreg al Ministerului pe anul 1929 este de 1.343.878.941 Lei, cu un plus de 47 milioane 902.941 Lei.

Această sumă se repartizează astfel:

Ministerul cultelor, cheltueli personale și materiale, cu instituțiunile dependente de el și sumele ce le împarte direct 83.896.488 Lei (art. 1—22, 24—26, 28, 31—34, pag. 7—8) deci circa 5%⁰⁰, dintre cari 11 milioane pentru cheltuelile comisiunii monumentelor istorice, deci un spor de circa 13 milioane față de anul trecut.

Artele 136.769.528 Lei (art. 71—85, pag. 12—13), circa 11%⁰⁰, mai puțin cu 12 mil. ca anul trecut.

Biserica ortodoxă română și sârbă 803.001.677 Lei (art. 29—30, 35—49), circa 60%⁰⁰, cu un spor față de anul trecut de 26.247.000 Lei.

Bisericile neortodoxe (gr.-cat. unită și minoritare) în total 320.211.248 Lei (art. 23, 27, 50—70 pag. 8, 11, 12), circa 24%⁰⁰, cu un spor de Lei 19.301.136 față de anul trecut. Din această sumă revine *bisericii gr.-cat. române* suma de 134 mil. 165.665 Lei cu un spor de 8.390.894 Lei față de anul trecut, deci *primește a 6-a parte din cât primește biserica ortodoxă*, deși ar trebui să primească, cu considerare la numărul sufletelor, *numai a 11-a parte*, neluând în considerare situația materială mult mai bună decât a bisericii ortodoxe, ceea-ce constituie o mare nedreptate.

Bisericilor neortodoxe se acordă față de anul trecut un spor de 73%⁰⁰ din sporul ce-l primește biserica ortodoxă, iară *bisericii gr.-cat. (unite) române* — un spor de 32%⁰⁰ din acest spor. *Bisericii ortodoxe cu 135 milioane credincioși i se acordă un spor numai de 3-ori mai mare ca bisericii gr.-cat. care numără abia 1.300.000 de credincioși.* Aceasta prin ce se justifică? Prin hatâr — căci altă explicație nu poate avea. — Nedreptate evidentă.

Aceasta la buget în general. Cu cât vom examina mai de aproape singuraticile sume din buget, cu atât va ieși la iveală și mai mult favorul ce se acordă bisericii gr.-cat. în detrimentul celei ortodoxe.

Să luăm pe rând cele mai eclatante nedreptăți.

Pentru înființarea alor 40 de parohii noi ortodoxe se dau 225.000 Lei (stat 4, pag. 24), iară pentru înființarea alor 10 parohii unite se dau Lei 206.400 (stat 100, pag. 106), deci pe când pentru cheltuelile cu înființarea unei parohii ortodoxe se dau abia 5062·50 Lei, **pentru înființarea unei parohii unite 20.640 Lei, deci de 4-ori atâta.**

Dacă la 10 parohii nou înființate unite, statul contribuie cu 206.400 Lei, în aceeași proporție ar trebui să contribuie pentru înființarea alor 110 parohii noi ortodoxe cu sumă de 2.270.400 Lei. Biserica unită are sute de parohii cu mai puțin de 100 suflete, ba chiar și cu 7—20 suflete, toate infiltrațiuni catolice, — cu preoți salarizați de stat, așa că în forma aceasta statul ortodox sprijinește înființarea de noi parohii unite în detrimentul bisericii ortodoxe. **Biserica ortodoxă este prescurtată la acest capitol — în proporție cu biserica gr.-cat. — cu 2.055.400 Lei.** Nu este acesta un sprijin pe față al propagandei catolice în țara noastră?

Nedreptate strigătoare la cer.

O și mai evidentă nedreptate se face cu *ajutorarea preoților pensionați, a preoteselor văduve și a orfanilor de preoți.* Pe când celor ortodocși din Ardeal li se dau abia 500.000 Lei, celor uniți li se dau 700.000 Lei (stat 103, pag. 108). Acestor nenorociți ai soartei cu penziuni derizorii, cari la cei mai mulți nu trec de 1000 Lei lunar, li se **dă cu 200.000 Lei mai puțin ca la cei gr.-cat.**, deși vor fi cel puțin încă odată așa de mulți. **Deci biserica ortodoxă din Ardeal la acest capitol e prescurtată cu suma de 900.000 Lei față de biserica unită**, deoarece în loc să primească 1 milion 400.000 Lei, primește numai 500.000 Lei.

În Ardeal sunt **84 protopopi ortodocși** la 2¹/₂ milioane suflete, iară la **uniți 80 protopopi**, la jumătate atâtea suflete (stat 101, pag. 107), cărora le **acordă aproape aceeași retribuțiune.** Deși un ordin ministerial de acum 2 ani dispune, ca fiecare protopopiat să aibă cel puțin 20 parohii, uniții nu s'au conformat, ca ortodocșii, ci și astăzi au mai multe protopopiate cu 7—10 parohii, ca al Geoagiului d. e. cu abia 1200 suflete, — căci altcum nu s'ar putea explica numărul mare al protopopilor uniți la abia jumătate atâtea suflete ca ortodocșii. Aceștia neavând credincioși, nici cerc de atribuțiuni așa larg ca cei ortodocși, își folosesc timpul cu acțiuni zădărnice de prozelitism și de agitațiuni. — Oare n'ar fi timpul ca dl Ministru al cultelor să facă o revizuire a protopopiatelor

unite și să aplice și față de ei dispoziția ce s'a aplicat față de ortodocși? **În proporția sufletelor ar trebui să aibe uniții numai 42 de protopopi. Și la acest capitol primesc aproape un milion Lei mai mult decât li s'ar cuveni!**

Când e vorba de cruțări bugetare, de ce nu se fac acestea acolo unde se pot și trebuiesc făcute, și de ce se fac acestea în sarcina numai a bisericii ortodoxe? Logic ar fi ca numărul slujbașilor bisericii să fie în proporția credincioșilor ei. Cu toate acestea la biserica unită sunt în număr cu mult mai mare ca la ortodocși și în raport cu necesitățile zilnice. Că așa este, pe lângă cazul cu protopopii, ne mai dovedește încă 2 cazuri tot biserica unită.

Pentru complectarea vacanțelor de preoți se crește în institutelor teologice și seminarii sucrența necesară în proporția cerințelor sufletesti ale credincioșilor. Și numărul clericilor din aceste institute ar trebui să fie în proporție cu numărul parohiilor și al sufletelor credincioșilor bisericilor. Această concluzie logică o desminte bugetul actual.

În academiile teologice ortodoxe din Ardeal la 2¹/₂ mil., statul dă întreținerea (bursă) la 305 studenți bursieri, (stat 71—75, pag. 93), pe când la uniți la jumătate atâtea suflete la 368 studenți, (stat 103, pag. 108), firesc ar fi să primească pentru cel mult 155 studenți. **Uniții capătă în proporție la acest capitol cu 1,278.000 Lei mai mult ca ortodocșii.** Deși la Academia teologică ort. din Sibiu s'a cerut pentru anul acesta nutrimntul de 20 Lei la zi la 140 studenți, ministerul a refuzat să deă bursă decât numai la 85 studenți, iară pe 55 studenți i-a lăsat fără nici un sprijin. La Blaj (și Lugoj) se acordă nutrimnt la 188 studenți (stat 103) dintre cari sunt mulți cari urmează cursul de morală, cu pregătire anterioară foarte redusă, cu toate că ambele eparhii n'au atâtea suflete ca Arhiepiscopia ort. a Sibiului. De ce s'a făcut această cruțare pe spatele bisericii ortodoxe? Ar putea să ne răspundă cineva? Presupunem, că de sigur de aceea, ca să ajungă cât mai mult la uniți. Cu protecționismul acesta ajung uniții să facă preoți analfabeți din cantonieri și primari de sat cu 4 clase primare și 1—2 clase de liceu, dacă le au, în sate unde nu sunt nici 20—50 suflete, — după ce au stat câteva luni la „cursul de morală“ — al „doctissimilor“ de pe Târnave.

Aceeași nedreptate se face și cu personalul eclesiastic dela metropolii și episcopii. — Statul plătește în Ardeal la 2¹/₂ milioane ortodocși 31 consilieri eparhiali iară la uniți 31 consilieri (canonici) deși sunt abia jumătate (stat 95—98, pag. 104—5), iară rom.-cat. 16 canonici (stat 104—5, pag. 109). **După dreptate ar trebui să uibă cel mult 16 canonici. Statul dă bisericii unite mai mult de 3 milioane pentru salariile clericilor,**

deci s'ar cuveni. **Uniții cu rom.-cat. au în total cu 16 canonici (consilieri) mai mulți ca ortodocșii** din Ardeal, deși au cu mult mai puțini credincioși. Știu, că reflexiunile ce le fac uniții în frunte cu domnia dela Minister că, acestea sunt drepturi câștigate și că le-au moștenit așa dela răposata monarhie austro-ungară. Când știm însă ce mijloace folosiau asupritorii de eri pentru lățirea catolicismului între Români — prin acești canonici — cari sunt exponenții acestei expansiuni catolice, nu ar trebui tolerată această risipă de bani cu plățirea atâtor canonici, cari n'au îndreptățirea de a fi, — neavând nici iurisdicție nici serviciu care li reclamă, căci episcopiile gr.-cat. au organizație mult mai redusă decât cele ortodoxe. Și că este așa o vedem zilnic. Canonicii dela Lugoj sunt trimiși să facă pe administratorii parohiali — unde se tem de „concrența“ ortodoxă. Așa d. e. canonicul Mariănescu a stat aproape 1 an administrator parohial în Cib (jud. Hunedoara) la 30 suflete, ca să recâștige la Unire pe credincioșii trecuți la biserica ortodoxă. Văzând că tot misionarismul, plătit cu bani grei de stat și din „intențiunile“ primite dela Roma, este înzadar și fără rezultat, a trecut la Cugir — unde același canonic este administrator parohial. Oare aceasta să fie chemarea clericilor? Dară la eparhii n'au ce face, trebuie să li se dea o ocupație. — Oare nu se găsește nime ca să pună stavilă acestei propagande catolice pe banii statului și să reducă numărul clericilor? Ce rost are ca la episcopiile rom.-cat. din Alba-Iulia și Orade, cu abia atâtea suflete ca cea mai mică episcopie ortodoxă, să se plătească câte 8 (opt) canonici, — iară la episcopiile ortodoxe din Arad, Cluj, Oradea și Caransebeș *numai câte 5 consilieri, dintre cari unul îndeplinește funcția de revizor eparhial și altul de secretar?* Am fi bucuroși de o justificare cât de cât din partea celor chemați.

Pentru zidiri de biserici și case parohiale pentru întreaga biserica ortodoxă (13¹/₂ milioane suflete) se prevăd ajutoare de 3 milioane Lei (art. 28, pag. 8), cam cu cât se poate zidi o biserică modestă, iară pentru biserica unită se dau 600.000 Lei (stat 103, pag. 108), **deci a 5-a parte**, — deși după dreptate și proporție nu li s'ar fi cuvenit nici 300.000 Lei. — În bugetul anului trecut a fost bugetată suma de 5-mil. spre acest scop (art. 31—32, pag. 8), **iară acum s'a redus cu 2 milioane**, ca să se poată da pentru **repararea bisericii catedrale unite din Blaj, căreia în bugetul anului 1929 i se votează suma de 1 milion** (art. 27, pag. 8), iară ajutor pentru **biserica unită din Roma** 300.000 Lei (stat 103, pag. 108), pentru refacerea localului seminarului din Blaj și alte lipsuri 500.000 Lei (stat 103, pag. 108), cari anul trecut nu au fost luate în buget. Se vede

că au venit „ai noștri“ (gr.-cat.), ca să ia fără nici un pic de muștrare de conștiință dela biserica ortodoxă și din pușinul ce a avut până acum și să dea unișilor.

Pe când consiliul arhiepiscopesc din Sibiu de 2 ani cere dela Minister să-i acorde o subvenție pentru repararea bisericii catedrale, căci acoperișul e complet distrus și ca să nu se ruineze pictura din lăuntru a luat un împrumut de 1 milion Lei, ca să repare o parte din coperiș, — consecvent este refuzat și suma cerută, pe motive de economie, e ștearsă din buget? Nu însămnă aceasta că se protejează pe față biserica unită?

Și astăzi stă biserica catedrală din Sibiu cu coperișul jumătate reparat și cu pictura care se deteriorează zi de zi și stă să cadă toată fără să poată fi reparată din lipsă de mijloace. Și anul acesta a cerut pentru repararea ei un milion — **dar nu i s'a dat nimic spre acest scop.**

Zilnic cetim în foi, și se cere la diferite ocaziuni, ca pentru pregătirea clerului superior să se arate mai multă sollicitudine din partea forurilor bisericesti, să se trimită cât mai mulți studenți în streinătate, spre a putea avea un cler bine pregătit și la înălțimea chemării sale. Cum biserica este săracă, a cerut dela stat ajutoare spre scopul acesta. Cum știe statul să ajute biserica ortodoxă în scopul creșterii clerului său, e semnificativ faptul, că acordă bagatela sumă de 650.000 Lei (stat 50—52, pag. 87, 88), pe când unișilor li se acordă 100.000 Lei (stat 103, pag. 108), deci **cu mai bine de 100% mai mult** decât li s'ar cuveni după dreptate și echitate.

O altă nedreptate. Pe când economii dela Academii teologice ortodoxe din Ardeal se plătesc cu leafă de bază de 500 Lei plus accesoriile (stat 26—30, pag. 74—76), pe atunci la institutele teologice unite cu 700 Lei plus accesoriile (stat 99, pag. 106), iară medicii acestor Academii la ortodocși se plătesc cu **diurnă** lunară de 1000 Lei (stat 26—30), la institutele teologice gr.-cat. cu leafă de bază de 500 Lei plus accesoriile. (stat 99, pag. 106), ceea-ce face peste 3000 Lei lunar. Deci **medicii gr.-cat. primesc** pentru același serviciu **de 3-ori mai mult** decât cei ortodocși. Unde este deci echitatea?

Acum să venim la cel mai revoltător protecționism ce se poate inchipui și sprijinirea pe față a bisericii unite din Blaj și a institutelor ei, care trebuie să indigneze pe ori-ce om cu judecată imparțială și bun simț. Aici se vede mai mult decât în cazurile menționate mai sus, cât de iscușiți sunt funcționarii gr.-cat. uniți din Ministerul cultelor, și totodată lipsiți de ori-ce scrupul, și cât de nepăsători sunt ceilalți din Minister, de se pot face astfel de lucruri și nedreptăți ca cele ce urmează.

Arhiepiscopia ortodoxă din Sibiu a cerut de

câțiva ani, ca pe funcționarii săi mai vechi și mai buni, să-i avanseze în gradul de leafă imediat superior, — dar de atâtea ori a fost refuzată de Minister pe motive de cruțare și pe motive de alt ordin. S'a împăcat cu situația, căci n'avea încătrău și a tăcut. Ce vedem însă din **bugetul 1929 la pag. 104, stat 95**, că la **Mitropolia din Blaj**, în anul acesta **s'au avansat toți funcționarii fără excepție**, cu sume destul de considerabile, **cari fac la an un spor de aproape un milion Lei.** (A se compara bugetul 1928, pag. 81, stat 91). Să-i luăm pe rând pe toți cei avansați, (suma din paranteză este leafa de bază din anul 1928).

Directorul cancelariei	Lei 2250 (1350)
Secretar mitropolitan arhidiec.	„ 1450 (1300)
Doi secretari consistoriali	„ 1450 (1050)
Primcontabil	„ 1450 (1350)
Contabil consistorial	„ 1450 (1150)
Contabil șef	„ 1600 (1250)
Cassier	„ 1450 (1250)
Controlor	„ 1350 (1150)
Arhivar	„ 1150 (700)
Impieगत actuar	„ 850 (650)
„ „	„ 750 (550)
„ „	„ 500 (450)

Pentru o comparație mai evidentă arătăm cum sunt plătiți aceiași funcționari la Consiliul arhiepiscopesc din Sibiu (stat 9, pag. 35), (la fel ca anul trecut).

Șef de serv. cl. I. (contabil șef)	Lei 1450 (1600)
Șef de serv. cl. III. (cassier, etc.)	„ 1350 (1400)
Șef de birou cl. II. (controlor, arhivar, etc.)	„ 1050 (1350)
Impieगत cl. I. (actuar)	„ 600 (850)
„ „ II. „	„ 500 (750)

Ne întrebăm însă ce rost au la un consistor, pe lângă 10 canonici consilieri **2 directori** (administrativi și de cancelarie) plătiți cu leafă de consilieri eparhiali și **3 (trei) secretari consistoriali**, cum e la Blaj, pe când la toate celelalte consistorii ortodoxe **s'a admis numai câte un secretar, și acela dintre consilieri!** La Episcopia greco-cat. a Lugojului este un prim-secretar, un secretar consistorial și un secretar episcopesc, la celelalte episcopii gr.-cat. toț câte 2 secretari. Înainte cu doi ani li s'a acordat chiriarhilor ortodocși câte un șef de cabinet, pe cari i-au șters din buget. Nu sunt acestea tot sinecuri?

Ministerul cultelor în decursul anului 1928 a trimis mai multe circulare prin cari se interzice complectarea posturilor vacante de funcționari, chiar dacă sunt luate în buget, pe motiv de economii bugetare. Ce ne este dat să vedem? Nu e de ajuns că la Consistorul din Blaj, s'au avansat în leafă toți funcționarii, cum am arătat, dar **s'au creat posturi noi** d. e. **postul de director administrativ**, cu leafă de consilier (2200 lei plus accesorii) și două posturi de oameni de serviciu,

cari anul trecut nu erau. Constatăm deci cu durere cum se fac economii pe spatele bisericii „dominante“ ortodoxe, ca să se creeze *sinecuri* la uniți. Aceasta înseamnă **egalitate, legalitate și deopotrivă protecțiune?!!**

Pe când la bisericile ortodoxe ajutoarele au rămas aproape aceleași ca anul trecut, la biserica unită s'au sporit multe ajutoare între cari cel pentru corurile bisericești *dela* 80.090 Lei (stat 99, pag. 84, în 1928 la 180.000 Lei (stat 103, pag. 108, în 1929), și s'au luat sume noi în valoare de peste un milion Lei, cari anul trecut nu erau luate în buget.

Dar pe lângă aceste sume luate în buget la capitolul bisericii unite această biserică mai beneficiază încă și de ajutoarele din *sumele bugetate la cap. III. pag. 8* din „cheltuielile diverse și extraordinare ale Ministerului Cultelor, și cari sunt luate împreună cu ale bisericii ortodoxe din Ardeal (vezi art. 31), unde pentru biserica ortodoxă și unită din Munții Apuseni și secuime se iau 3 milioane — și cari se vor împărți după bunul plac, fără nici un control, de cei de la Minister (în special Pâclișan).

Tot acelaș lucru se întâmplă și cu sumele bugetate la art. 24, 25, 32 pag. 8 cari se împart de asemenea după cherețul și bunul plac al celor din Minister, cu diferite considerațiuni, desigur și politice.

Aceste sume s'au pus împreună pentru ambele biserici ca să nu poți avea controlul cât se dă uneia și cât celeilalte, Șiretenie țesută cu ață albă.

Că sprijinul statului nu este nici pe departe mulțumitor pentru diferitele nevoi arzătoare ale bisericii ortodoxe o constatăm cu durere și mâhnire, din **ștergerea din bugetul anului curent și a minimalelor sume** ce anul trecut au fost luate, pentru „procurare de cărți de ritual, icoane“ (art. 23), „procurare de vase sacre, obiecte bisericești, ornate“ (art. 34, „fond pentru înființarea și înzestrarea bibliotecilor parohiale și populare cu cărți și reviste“ (art. 25), „fond pentru opere pastorale și de propagandă religioasă, culturală, conferențiară“ (art. 26) toate la cap. III. pag. 8 din bugetul anului 1928, în **sumă de 1,800.000 Lei**. Această sumă în bugetul din 1929 nu o mai găsim. Când știm cât au suferit bisericile noastre în timpul războiului — și cât sunt ele de lipsite de cele mai necesare obiecte ale cultului — cu durere trebuie să constatăm cât de puțină grijă arată statul nostru în scumpetea crescândă de azi pentru înzestrarea lăcașurilor dumnezeiești cu cele necesare.

După un calcul sumar biserica unită primește anual cu cel puțin 55 milioane Lei mai mult decât biserica ortodoxă, având în vedere proporția numerică a sufletelor.¹⁾

Cu un astfel de tratament mașter nu va putea

¹⁾ Toate bisericile neortodoxe (unite și minoritare) primesc anual mai mult cu 500 milioane, o jumătate miliard decât biserica ortodoxă, deși cu situație materială mai bună.

satisfacă biserica ortodoxă, îndatoririlor sale, pentru viitorul neamului nostru. În loc să se mențină în buget micile ajutoare luate de 5 ani în aceeași sumă, se taie și se reduc și din puținul avut, ca în schimb să se dea bisericilor neortodoxe, în special bisericii unite cu nemiluita. *Și aceasta se cheamă dreptate?* Cea mai sfidătoare nedreptate pe față!!! Nici într'un stat turcesc nu ar fi posibil un astfel de tratament al unei biserici nu „dominante“ care are majoritatea (75%) credincioșilor — în detrimentul celorlalte biserici minoritare. Unde este, domnilor Miniștrii, mult trâmbițata legalitate și dreptate, pe care o afișează la tot pasul reprezentanții D-Voastră?! Avea-Veți D-Voastră tăria sufletească și curajul de dragul dreptății, să reparați o nedreptate ce se face bisericii ortodoxe? Nu ne vine să credem! căci știm cum se lucrează și ce considerațiuni politice se au în vedere. Am voi să fim desmișțiți, și noi am fi cei dintâi cari să recunoaștem, că s'a schimbat ceva în bine.

Potrivit art. 1 din legea cultelor „*protecțiunea*“ se acordă bisericilor neortodoxe. Și dacă se întreabă cineva, cum se poate aceasta, nu poți afla nici o justificare. Rugăm în special pe „doctii“ clarissimi uniți să ne spună dacă acest tratament din partea statului este just și echitabil prin sprijinirea unei minorități în detrimentul majorității zdrobitoare a cetățenilor, din contribuțiile cărora se sprijinesc bisericile cu averi considerabile și cu tendințe mai mult sau mai puțin centrifugale. Știm că acești domni vor tăcea, căci le convine situația în care se află; cum ar zbiera însă ca din gură de șarpe, dacă situația ar fi inversă — ba ar fi în stare să meargă cu jalba în proțap până la Liga Națiunilor. Dar așa tac și beneficiază de avantajile ce le-au smuls prin abilitatea lor iezuitică și influența politică și în urma slăbiciunii sau „neorientării“ (?) celor de la Ministerul Cultelor.

Ne-ar putea spune clarissimul domn canonic Coltor, deputat și membru al comisiei financiare, dacă e „legal“, „moral“ și „creștinesc“ lucru ce a făcut comisia, desigur la insistența lui, când de la biserica ortodoxă a șters multe sume pe motive de economii — iară bisericii unite i-a dat cu nemiluita tot ce a cerut, cum am văzut mai sus?

Este adevărat că o parte din vină pentru situația aceasta o poartă și membrii Sfântului Sinod, — că n'au știut să-și aperse la timpul său drepturile bisericii sale — și s'au desinteresat de ele. Se va găsi oare vre-un membru al Sinodului și totodată al Senatului, sau vre-un alt deputat sau senator — membru devotat al bisericii ortodoxe, care să facă o interpelare în corpurile legiuitoare pentru îndreptarea acestei sfidătoare jicniri și ilegalități ce se face bisericii ortodoxe? Așteptăm!

Actualul domn Ministru al Cultelor, Dr. Aurel Vlad, care cunoaște atât de bine această situație precară a bisericii ortodoxe — nu crede oare că ar fi bine să înceteze cu această strigătoare la cer nedreptate? Am dori ca, — lăsând la o parte considerațiunile politice de partid, cari au contri-

buit în cea mai mare parte la comiterea acestei nedreptăți față de biserica ortodoxă, — dl. Ministru al Cultelor, ca fiu și membru valoros al celor mai multe corporațiuni bisericești ortodoxe, să facă un astfel de buget, care să nu producă impresia, că se protejează catolicismul și celelalte culte minoritare în detrimentul bisericii ortodoxe, cum dureri se face astăzi.

Creștinul ortodox.

CRONICĂ

Predică în Catedrală. Duminecă, în 3 Martie va predica Prot. D. Antal, revizor eparhial.

Calendarul îndreptat și serbarea Sf. Paști e titlul conferinței ce a ținut-o prot. D. Antal, în Dumineca din 17 Febr. c. în cadrele conferințelor organizate de Soc. ortodoxă națională a femeilor române, fil. Cluj.

PARTEA OFICIALĂ

Nr. 686/1929.

2—3

CONCURS

Pentru ocuparea postului de *preot misionar* pe lângă Episcopia Vadului, Feleacului și Clujului, publicăm concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Renașterea“.

Dela concurenți se cere să fie absolvenți cel puțin a unui institut teologic, cu liceul complet și bacalaureat la baza studiilor teologice și dacă este din altă eparhie să poată produce literile dimisionale în caz de numire.

Cererile se vor înainta Consiliului nostru eparhial în termenul de mai sus instruite cu documentele:

1. Extras de botez și naștere.
2. Atestat de maturitate.
3. Absolutor teologic.
4. Atestat de calificare preotească.
5. Act de hirotonire.
6. Litere dimisionale pentru cei din alte eparhii.
7. Act de cetățenie.

Cluj, la 4 Februarie 1929.

Nicolae, Episcop.

Nr. 108—1929 prot.

2—3

CONCURS

Pentru ocuparea postului de paroh în parohia de clasa II-a *Câmpenii II.*, protopopiatul Câmpeni, se publică concurs pe termen de 30 zile dela prima publicare în „Renașterea“.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar dela stat, conform pregătirii.
2. Venite stolare.
3. Jumătate din usufructul cimiterului.
4. Locuință în natură.

Reflectanții la acest post își vor înainta cererea însoțită de documentele reglementare oficiului protopopesc și cu prealabilă încunoștințare se vor putea prezenta în parohie spre a cânta, cuvânta, eventual celebra și a face cunoștință cu poporul.

Câmpeni, la 27 Ianuarie 1929.

Oficiul protopopesc în conțelegere cu cons. parohial.

Sorin I. Furdui, protopop.

Nr. 43—1929 pp.

2—3

CONCURS

Se publică concurs pe termen de 30 zile dela prima apariție în „Renașterea“, la postul de paroh de cl. III-a, *Geoagiul-de-sus II.* (Suseni), din protopopiatul Aiudului.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

1. Retribuția dela stat conform calificării și a anilor de serviciu.
2. Usufructul sesiunii parohiale existente de 4 jug. pământ cultivabil, observându-se că s'a cerut complectarea sesiunii prin legea reformei agrare.
3. Câte una ferdelă (20 litri) cucuruz sfărmat dela fiecare casă, din cari $\frac{1}{3}$ parte sunt ale cantorului.
4. Onorarii stolare potrivit obiceiului.
5. Neavând în prezent parohia casă parohială se obligă a edifica, însă în timp de 4—5 ani.

Reflectanții la acest post își vor înainta cererile, prevăzute cu documentele de lipsă, subsemnatului oficiu protopopesc. Iar pentru a face cunoștință cu poporul, se vor prezenta în parohie, având autorizația prealabilă spre a cânta, a cuvânta și eventual a și liturghisi.

Aiud, la 28 Ianuarie 1929.

Oficiul protopopesc în conțelegere cu Consiliul parohial din Geoagiul-de-sus II. (Suseni).

Protopop Iosif Pop.